

ผลกระทบของการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกร อัตลักษณ์ พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

Effects of Bookkeeping on Performance of Local Identity Farmers in Maha Sarakhm Province

ปิยะวรรณ ยางคำ¹, นาวา มาสวนจิก², อมร โทท่า³, กชนิภา วานิชกิตติกูล⁴, ธีระศักดิ์ เกียงขวา⁵
Piyawan Yangkham¹, Nava Masaunjik², Amorn Thotham³,
Kotchanipa Wanichkittikul⁴, Thirasak Kiangkhwa⁵

Received: 10 April 2023

Revised: 2 June 2023

Accepted: 19 July 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม และ 3) เพื่อทดสอบการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจสำคัญในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 400 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ 2) เกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ผลการดำเนินงานทางการเงิน และผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน และ 3) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ ยอมรับสมมติฐานการจัดทำบัญชี มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน โดยสามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานได้ร้อยละ 42.90

คำสำคัญ: การจัดทำบัญชี, ผลการดำเนินงาน, เกษตรกร

¹ อาจารย์, สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: piyawan_ting@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: navallou@hotmail.com

³ อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: thotham_am@hotmail.com

⁴ อาจารย์ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: kotchanipa.81@gmail.com

⁵ อาจารย์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: thirasak.rmu@gmail.com

¹ Lecturer, Department of Accounting, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University

² Associate Professor, Department of Management, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University

³ Lecturer, Department of Accounting, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University

⁴ Lecturer, Department of Management, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University

⁵ Lecturer, Department of Business Computer, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University

Abstract

The purposes of this research were. - 1) to study bookkeeping of local identity farmers in Maha Sarakham Province. 2) to study performance of local identity farmers in Maha Sarakham Province, and 3) to test bookkeeping performance of local identity farmers in Maha Sarakham Province. The sample group was 400 farmers who cultivated important economic crops in Maha Sarakham Province. Data was collected by questionnaires. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation, multiple correlation analysis, and stepwise multiple regression analysis. The results revealed the following findings. - 1) Farmers had opinions about bookkeeping both in general and in each aspect at a high level ; knowledge and ability, documentation and accounting methods, cooperation and coordination, and operational tools, 2) Farmers had opinions about performance both in general and in each aspect at a high level ; financial performance, and non-financial performance and 3) The result of the research hypothesis test is that the hypothesis is Accepted, bookkeeping impact on performance which can predict 42.90%.

Keywords: Bookkeeping, performance, farmers

บทนำ

ภาคเกษตรนับว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก จากข้อมูลการทำสำมะโนการเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรในภาคเกษตรมากถึง 25 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ขนาดใหญ่ที่สุด ทั้งนี้ ภาคเกษตรยังสามารถสร้างรายได้ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศประมาณร้อยละ 9 ของ GDP โดยมีผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ อาทิ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์ม น้ำมัน ที่เป็นสินค้าเกษตรและมีมูลค่าการส่งออกรวมกันคิดเป็นร้อยละ 80 ของ GDP ภาคเกษตรโดยเฉพาะข้าวและยางพาราที่ไทยเป็นผู้นำในการผลิตและส่งออกสูงสุดเป็นอันดับต้นๆ ของโลก นอกจากนี้ เมื่อปี 2563 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับเป็นผู้ผลิตและส่งออกอาหารในอันดับที่ 11 ของโลก ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการของภาครัฐที่ต้องการพัฒนาและส่งเสริมให้สินค้า

เกษตรและอาหารของไทยให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ภายใต้นโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” (kitchen of the world) (บุญทวี ดวงนิราช, 2564)

ภาคเกษตรเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศ เป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญแก่ครัวเรือนของประชากรจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลตอบแทนทางด้านรายได้ของภาคเกษตร พบว่า ภาคเกษตรที่ใช้แรงงานคนส่วนใหญ่ของประเทศหรือกว่าร้อยละ 40 ของแรงงานทั้งหมดในประเทศ กลับไม่สามารถสร้างรายได้มากเท่าที่ควร เกษตรกรเป็นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าอาชีพอื่นๆ อีกทั้งยังขาดความมั่นคงทางรายได้ มีความผันผวนตามฤดูกาล จึงก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตกต่ำ เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และปัญหาด้านคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ตามมา ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร ให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่ก้าวหน้า และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี นวัตกรรม และ

ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรและบริการ การขยายช่องทางการตลาด การสร้างตราสินค้าให้เป็นที่ยอมรับและการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งการปรับตัวสู่ธุรกิจรูปแบบใหม่ๆ ในการขับเคลื่อนธุรกิจ สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การส่งเสริมและพัฒนาสถาบันเกษตรกรต้นแบบ รวมทั้งการจัดทำบัญชี การจัดทำงบการเงิน การใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารจัดการ กำกับ แนะนำการจัดทำบัญชี และติดตามผลการจัดทำบัญชี เพื่อให้กิจการของสถาบันเกษตรกรมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564)

การจัดทำบัญชี ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยวางแผนและจัดการทางการเงิน หมายถึง การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือน เกษตรกร หรือบุคคล รวมไปถึงการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพเพื่อให้ทราบผลกำไรหรือขาดทุนที่แท้จริง ซึ่งหากประชาชนสามารถจัดทำบัญชีในสองส่วนนี้ได้ก็จะช่วยให้สามารถเห็นรายการรายรับและรายจ่ายของครัวเรือนและทราบข้อมูลรายได้ ต้นทุน และกำไรในการประกอบอาชีพ อันจะนำไปสู่การวางแผน ควบคุม และบริหารจัดการการเงินของบุคคล เกษตรกร หรือครอบครัวได้อย่างสมดุล มีประสิทธิภาพและผลการดำเนินงานที่ดี รวมถึงสามารถวางแผนกำไรในการประกอบอาชีพและเกษตรกรรมได้ (ปาริชาติ มณีมัย และคณะ, 2561) ดังพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชีตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2541 ความ

ตอนหนึ่งว่า “ทำบัญชีให้เห็นว่าสมดุลไม่ขาดทุน ถ้าทุกคนสามารถที่จะทำให้พอดีไม่ขาดทุน ประเทศชาติไม่ขาดทุนแน่...” (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2553)

นอกจากนั้นแนวคิดเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่เป็นหนึ่งในแผนย่อยของแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีในประเด็นการเกษตร (พ.ศ. 2561-2560) ดังกล่าวเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร โดยการนำจุดเด่นของอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาใช้ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตร เพื่อพัฒนาและต่อยอดการสร้างความมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ซึ่งครอบคลุมถึงสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะพื้นที่ สินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย สินค้าศิลปาชีพ สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนพืชผลเกษตรและผลไม้เขตร้อน เพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างรายได้ และผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นของเกษตรกรในท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

ทั้งนี้ จังหวัดมหาสารคามตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ 5,291.683 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,307,301.87 ไร่ มีพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับที่ 14 ของภาคและเป็นลำดับที่ 41 ของประเทศไทย โดยผลผลิตมวลรวมจังหวัด (GPP) ประมาณการมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2563 มูลค่า 62,755 ล้านบาท มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก ปี 2562 จำนวน 2,238 ล้านบาท มีรายได้เฉลี่ยต่อคน/ปี จำนวน 80,422 บาท คิดเป็นลำดับที่ 46 ของประเทศ และเป็นลำดับที่ 11 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดมหาสารคามขึ้นอยู่กับภาคการเกษตร ภาคการศึกษาและภาคการผลิตด้านอุตสาหกรรมเป็นสำคัญตามลำดับ และสำหรับผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) ปี

2563 จำนวน 62,755 ล้านบาท แยกเป็นภาคเกษตร 13,387 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 351 ล้านบาท และภาคนอกเกษตร 49,368 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 1,887 ล้านบาท ซึ่งมีจำนวนเกษตรกร 217,620 คน พื้นที่ทำนา 176,003 ไร่ และพื้นที่ไม่ผล/ไม่ยืนต้น 845 ไร่ ส่วนพื้นที่พืชไร่/พืชผัก/ไม้ดอก เพิ่มขึ้น 48,952 ไร่ โดยมีพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอันเป็นอัตลักษณ์พื้นที่ที่สร้างรายได้หลักให้กับจังหวัด ซึ่งเรียงลำดับตามมูลค่าการผลิตได้ดังนี้ 1) ข้าว 2) มันสำปะหลัง 3) อ้อย 4) กก 5) มันแกว 6) ยาสูบ 7) ยางพารา 8) ยูคาลิปตัส และ 9) หม่อน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้สำหรับเกษตรกรโดยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อ

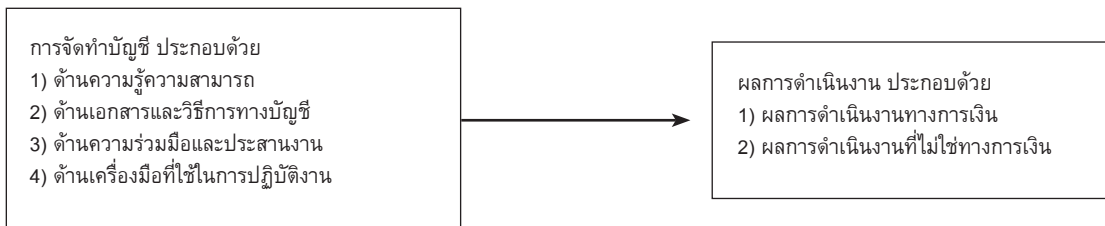
กำหนดนโยบายสำหรับเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและผลการดำเนินงานของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อทดสอบการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลกระทบของการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดผลกระทบของการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

การจัดทำบัญชี มีผลกระทบในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร อามาตย์ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการจัดทำบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชน

OTOP นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบ้านดอนข่า ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า 1) ด้านความรู้ความสามารถ ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดทำระบบบัญชีให้ถูกต้อง และต้องการเข้ารับการอบรมหลักสูตรการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ต้องการวิธีการวางระบบเอกสารประกอบการลงบัญชี และระบบบัญชี

ที่ถูกต้องโดยอาจจะเป็นจากหน่วยงานภาครัฐ
เข้าดูแลให้คำแนะนำและวางระบบบัญชีให้และ
เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาให้กลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชน 3) ด้านความร่วมมือและประสานงาน
ต้องการให้มีการตกลงทำความเข้าใจให้ผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องได้ทราบวิธีปฏิบัติในการจัดทำบัญชีและ
เห็นความสำคัญในเรื่องเอกสารประกอบการลง
บัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน 4) ด้านเครื่องมือและ
เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ต้องการให้มีการนำ
คอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการจัดทำบัญชี และมีคน
เข้ามาสอนการใช้งานโปรแกรมต่างๆ และ 5) ด้าน
บุคลากรในการปฏิบัติงาน ต้องการให้มีบุคลากร
เข้ามาทำหน้าที่จัดทำระบบบัญชีที่มาจากสมาชิก
ของกลุ่มวิสาหกิจที่มีความรู้ในการจัดทำบัญชี
หรือจบการศึกษาด้านบัญชีมาโดยตรง

ทิพย์วรรณ ทนไชย และคณะ (2565)
พบว่า การออกแบบฟอร์มบัญชีให้มีรูปแบบที่
เข้าใจง่ายและสามารถทำได้ และมีการพัฒนา
ต้นแบบการใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการจัดการ
บริหารจัดการต้นทุนสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

วสันต์ กาญจนมุกดา และคณะ (2565)
พบว่า 1) สภาพและการจัดทำบัญชีครัวเรือนตาม
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรใน
ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความเข้าใจการ
จัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านความรู้คุณธรรม ด้าน
ความพอประมาณ และด้านความมีเหตุผล 2) รูป
แบบการพัฒนาบัญชีครัวเรือนอย่างยั่งยืนตาม
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรใน
พื้นที่จังหวัดพัทลุงในด้านการคำนวณต้นทุนใน
การประกอบอาชีพ ด้านรูปแบบการพัฒนาบัญชี
ครัวเรือน ด้านรายรับและด้านการออมเงินอยู่ใน
ระดับมาก และ 3) การพัฒนาบัญชีครัวเรือนตาม
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ด้านรูปแบบและ
วิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ด้านการประยุกต์

ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการปฏิบัติในการจด
บันทึกบัญชีครัวเรือน ด้านการส่งเสริมองค์ความรู้
การทำบัญชีครัวเรือนและด้านทักษะการคิดหลัก
บัญชีของบัญชีครัวเรือน สำหรับการส่งเสริมการ
จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ควร
ขับเคลื่อนเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการจัดทำ
บัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของเกษตรกร

วรพรรณ รัตนทรงธรรม (2564) พบว่า
การปฏิบัติทางการบัญชีบริหารที่ดี มีผลกระทบ
เชิงบวกต่อความเป็นเลิศในการดำเนินงานที่
โดดเด่นและมีความมีประสิทธิภาพในการตัดสินใจ

วิธีการวิจัย

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกร
ในจังหวัดมหาสารคาม ที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ
สำคัญของจังหวัด โดยเรียงจากพื้นที่เพาะปลูก
จากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) เกษตรกรเพาะปลูก
ข้าว 2) เกษตรกรเพาะปลูกมันสำปะหลัง
3) เกษตรกรเพาะปลูกอ้อย 4) เกษตรกรเพาะปลูก
ยางพารา 5) เกษตรกรเพาะปลูกยูคาลิปตัส
6) เกษตรกรเพาะปลูกมันแกว 7) เกษตรกร
เพาะปลูกยาสูบ 8) เกษตรกรเพาะปลูกหม่อน
และ 9) เกษตรกรเพาะปลูกกก ที่เป็นพืชเศรษฐกิจ
ของจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 217,620 คน
(สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง (sample) ที่ใช้ในการวิจัย
ครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ที่
เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัด จำนวน
400 คน โดยเปิดตารางของ Krejcie and Morgan
(1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster
sampling) โดยแบ่งตามสัดส่วนของชนิดพืชที่ปลูก
และจำนวนเนื้อที่เพาะปลูกพืชแต่ละชนิด ได้ดังนี้
1) เกษตรกรเพาะปลูกข้าว 355 คน 2) เกษตรกร

เพาะปลูกมันสำปะหลัง 25 คน 3) เกษตรกรเพาะปลูกอ้อย 12 คน 4) เกษตรกรเพาะปลูกยางพารา 2 คน 5) เกษตรกรเพาะปลูกยูคาลิปตัส 2 คน 6) เกษตรกรเพาะปลูกมันแกว 1 คน 7) เกษตรกรเพาะปลูกยาสูบ 1 คน 8) เกษตรกรเพาะปลูกหม่อน 1 คน และ 9) เกษตรกรเพาะปลูกกก 1 คน รวมเป็น 400 คน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชี และผลการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวคิดในการกำหนดข้อคำถามความคิดเห็นในแบบสอบถาม

2. วิเคราะห์แนวคิดและนำมาร่างโครงสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามภายใต้วัตถุประสงค์คำถามการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดขึ้นให้ครอบคลุมทุกประเด็น แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ 2) ระดับความคิดเห็นของการจัดทำบัญชีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น การบันทึกบัญชีต่างๆ ในสมุดบัญชีอย่างถูกต้อง การบันทึกบัญชีต่างๆ ในสมุดบัญชีอย่างครบถ้วน การแก้ปัญหาบัญชีที่เกิดขึ้นจากการทำบัญชีได้ ความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกร และการสรุปรายงานข้อมูลทางบัญชีได้ครบถ้วน ถูกต้อง เป็นต้น และ 3) ระดับความคิดเห็นของผลการดำเนินงานลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, 1967) ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น เกษตรกรมีรายได้จากการเพาะปลูกมากกว่ารายจ่าย เกษตรกรมีรายได้ที่คุ้มค่าต่อการลงทุน เกษตรกรมีชีวิตที่ดีขึ้นจากการทำเกษตรกรรม เป็นต้น

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับเกษตรกรเพาะปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (item-total correlation) ปรากฏว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามการจัดทำบัญชี มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.841-0.977 ข้อคำถามในแบบสอบถามผลการดำเนินงาน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.652-0.849 โดยการเลือกค่าอำนาจจำแนกรายข้อเกิน 0.2 ขึ้นไปถือว่ายอมรับได้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)

3. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการจัดทำบัญชี มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.965 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผลการดำเนินงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเกิน 0.8 ขึ้นไปถือว่ายอมรับได้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2. คณะผู้วิจัยสำรวจเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยแบ่งตามสัดส่วนของชนิดพืชที่ปลูกและจำนวนเนื้อที่เพาะปลูกพืชแต่ละชนิด

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคามตามกลุ่มพื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญของเกษตรกรรม จำนวน 400 ไร่

4. นำแบบสอบถามที่ได้จากการสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการจัดทำบัญชี และระดับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

2. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (discriminant power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation และการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) วิธีของครอนบาค (Cronbach)

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (multicollinearity test) โดยใช้

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (multiple correlation analysis) ค่า Variance Inflation Factors (VIFs) และ ค่า Tolerance

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการจัดทำบัญชี มีผลกระทบในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 89.20) มีอายุมากกว่า 55 ปี (ร้อยละ 40.50) รองลงมาอายุ 51-55 ปี (ร้อยละ 28.00) ระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือ ปวช. หรือ ปวส. (ร้อยละ 46.50) รองลงมาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 44.20) และประสบการณ์การทำบัญชี 1-3 ปี (ร้อยละ 66.50) รองลงมา น้อยกว่า 1 ปี (16.20)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดทำบัญชีของเกษตรกรโดยรวมและเป็นรายด้าน

การจัดทำบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความรู้ความสามารถ	4.48	0.73	มาก
2. ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี	4.48	0.80	มาก
3. ด้านความร่วมมือและประสานงาน	4.47	0.78	มาก
4. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	4.46	0.78	มาก
โดยรวม	4.47	0.75	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 ระดับมากที่สุด, ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 ระดับมาก, ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 ระดับปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 ระดับน้อย, ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 ระดับน้อยที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของเกษตรกรโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ($\bar{X} = 4.48$, S.D. 0.73 และ 0.80 ตามลำดับ) ด้านความร่วมมือและประสานงาน ($\bar{X} = 4.47$, S.D. 0.78) และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.46$, S.D. 0.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการดำเนินงานโดยรวมและเป็นรายด้าน

ผลการดำเนินงาน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ผลการดำเนินงานทางการเงิน	4.44	0.63	มาก
2.	ผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน	4.38	0.67	มาก
โดยรวม		4.41	0.65	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 ระดับมากที่สุด, ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 ระดับมาก, ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 ระดับปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 ระดับน้อย, ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 ระดับน้อยที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า เกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ผลการดำเนินงานทางการเงิน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.63) และผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.67)

การทดสอบสมมติฐาน การจัดทำบัญชีมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม จะทำการทดสอบสมมติฐานตามแบบจำลอง หลังจากผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลว่ามีความถูกต้องตามข้อกำหนดในการใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์หัตถถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

การเลือกวิธีนี้เพื่อต้องการสมการพยากรณ์ของโมเดลประหยัดที่สุด เป็นวิธีที่มีเหมาะสมในการพิจารณาคัดเลือกตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด และ จะทำการทดสอบตัวแปรพยากรณ์ที่เข้าสมการไปแล้วทุกครั้งที่มีการนำตัวแปรใหม่เข้าในสมการว่าส่งผลกระทบต่อตัวแปรบางตัวที่อยู่ในสมการก่อนหน้าแล้ว จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้มีการกำหนดชื่อตัวแปร ดังนี้ การจัดทำบัญชี ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ (KNO) ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี (DOC) ด้านความร่วมมือและประสานงาน (COO) ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (OPE) และ ผลการดำเนินงาน (PER)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างการจัดทำบัญชีกับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

ตัวแปร	KNO	DOC	COO	OPE	PER	Tolerance	VIF
KNO	1.000	0.615 ^c	0.546 ^c	0.548 ^c	0.525 ^c	0.452	2.213
DOC		1.000	0.615 ^c	0.668 ^c	0.577 ^c	0.329	3.037
COO			1.000	0.693 ^c	0.613 ^c	0.295	4.137
OPE				1.000	0.618 ^c	0.269	4.935
PER					1.000		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปร จึงได้มีการวิเคราะห์ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.269 - 0.452 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ต้องมากกว่า 0.1 ส่วนค่า VIF มีค่าระหว่าง 2.213 - 4.935 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าทุกตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดทำบัญชีกับผลการ

ดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ (KNO) มีค่า $r = 0.525$ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี (DOC) มีค่า $r = 0.577$ ด้านความร่วมมือและประสานงาน (COO) มีค่า $r = 0.613$ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (OPE) มีค่า $r = 0.618$ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงาน (PER) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ที่ดีของการจัดทำบัญชีกับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

Model	R	R ²	R ² _{adj}	SE _{est}	F
1	0.618 ^a	0.382	0.381	0.418	246.229*
2	0.640 ^b	0.409	0.406	0.409	18.070*
3	0.648 ^c	0.420	0.416	0.406	7.689*
4	0.655 ^d	0.429	0.424	0.403	6.262*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Model 1 Predictors: (Constant), OPE

Model 2 Predictors: (Constant), OPE, KNO

Model 3 Predictors: (Constant), OPE, KNO, COO

Model 4 Predictors: (Constant), OPE, KNO, COO, DOC

จากตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน เพื่อพยากรณ์ตัวแปรการจัดทำบัญชี ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ (KNO) ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี (DOC) ด้านความร่วมมือและประสานงาน (COO) ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (OPE) และผลการดำเนินงาน (PER) สามารถพยากรณ์รูปแบบที่พยากรณ์ได้มากที่สุด คือ เมื่อนำตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด ได้แก่ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (OPE) ด้านความรู้ความสามารถ (KNO)

ด้านความร่วมมือและประสานงาน (COO) และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี (DOC) แล้วนำมาวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน พบว่าสามารถพยากรณ์ความแปรปรวนต่อตัวแปรตามผลการดำเนินงาน (PER) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.429 ($R^2 = 0.429$, $p < .05$) แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 4 ด้าน สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตามผลการดำเนินงาน (PER) ได้ร้อยละ 42.90

ตารางที่ 5 ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์การจัดทำบัญชีกับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน

Predictors	Unstandardized (b)	S.E.	Standardized Beta (b)	t-value	P-value
(Constant)	1.436	0.182		7.907	0.000*
OPE	0.186	0.087	0.198	2.142	0.033*
KNO	0.112	0.050	0.126	2.221	0.027*
COO	0.223	0.081	0.237	2.748	0.006*
DOC	0.158	0.063	0.166	2.502	0.013*

N = 400, R = 0.655 R² = 0.429, Adjusted R² = 0.424, SE_{est} = 0.403, F = 6.262*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ พบว่าตัวแปรอิสระ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (OPE) ด้านความรู้ความสามารถ (KNO) ด้านความร่วมมือและประสานงาน (COO) และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี (DOC) สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตาม ผลการดำเนินงาน (PER) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.186, 0.112, 0.223, และ 0.158 ตามลำดับ ตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (b) เท่ากับ 0.198, 0.126, 0.237, และ 0.166 ตาม

ลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.655 มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ (R²) เท่ากับ 0.429 หรือพยากรณ์ได้ ร้อยละ 42.90 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ 0.403 และมีค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ 1.436

การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตาม ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) หรือสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (b) ส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์ในทางบวกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

จึงสามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ
และในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.436 + 0.186\text{OPE} + 0.112\text{KNO} + 0.223\text{COO} + 0.158\text{DOC}$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.198\text{OPE} + 0.126\text{KNO} + 0.237\text{COO} + 0.166\text{DOC}$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร อามาตย์ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการจัดทำบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชน OTOP นวัตวิถี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบ้านดอนข่า ตำบลพราน อำเภอนูนหาย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า 1) ด้านความรู้ความสามารถ ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดทำระบบบัญชีให้ถูกต้อง และต้องการเข้ารับการอบรมหลักสูตรการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ต้องการวิธีการวางระบบเอกสารประกอบการลงบัญชี และระบบบัญชีที่ถูกต้อง โดยอาจจะเป็นจากหน่วยงานภาครัฐเข้าดูแลให้คำแนะนำและวางระบบบัญชีให้และเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านความร่วมมือและประสานงาน ต้องการให้มีการตกลงทำความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบวิธีปฏิบัติในการจัดทำบัญชีและเห็นความ

สำคัญในเรื่องเอกสารประกอบการลงบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน 4) ด้านเครื่องมือและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ต้องการให้มีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการจัดทำบัญชี และมีคนเข้ามาสอนการใช้งานโปรแกรมต่างๆ และ 5) ด้านบุคลากรในการปฏิบัติงาน ต้องการให้มีบุคลากรเข้ามาทำหน้าที่จัดทำระบบบัญชีที่มาจากสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจที่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีหรือจบการศึกษาด้านบัญชีมาโดยตรง และสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์วรรณ ทนไนไชย และคณะ (2565) พบว่า การออกแบบฟอร์มบัญชีให้มีรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสามารถทำได้ และมีการพัฒนาต้นแบบการใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการจัดการบริหารจัดการต้นทุนสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. ผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ผลการดำเนินงานทางการเงิน และผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ กาญจนมุกดา (2565) พบว่า รูปแบบการพัฒนาบัญชีครัวเรือนอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุงในด้านการค้าขายต้นทุนในการประกอบอาชีพ ด้านรูปแบบการพัฒนาบัญชีครัวเรือนด้านรายรับและด้านการออมเงินอยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ ยอมรับสมมติฐานการวิจัย การจัดทำบัญชีมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ตัวแปรอิสระการจัดทำบัญชีของเกษตรกรสามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานของเกษตรกรได้ร้อยละ 42.90 และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า การจัดทำบัญชี มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ใน

จังหวัดมหาสารคาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพรรณ รัตนทรงธรรม (2564) พบว่า การปฏิบัติทางการบัญชีบริหารที่ดี มีผลกระทบเชิงบวกต่อความเป็นเลิศในการดำเนินงานที่โดดเด่นและ ความมีประสิทธิผลในการตัดสินใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ กาญจนมุกดา (2565) พบว่า 1) สภาพและการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ในด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความเข้าใจ การจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านความรู้คู่คุณธรรม ด้านความพอประมาณ และด้านความมีเหตุผล 2) รูปแบบการพัฒนาบัญชีครัวเรือนอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุงในด้านการคำนวณต้นทุน ในการประกอบอาชีพ ด้านรูปแบบการพัฒนาบัญชีครัวเรือน ด้านรายรับและด้านการออมเงินอยู่ในระดับมาก และ 3) การพัฒนาบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ด้านรูปแบบและวิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ด้านการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการปฏิบัติในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน ด้านการส่งเสริมองค์ความรู้การทำบัญชีครัวเรือนและด้านทักษะการคิดหลักบัญชีของบัญชีครัวเรือน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม มีการจัดทำบัญชี อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนองค์ความรู้ด้านบัญชีแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลวิเคราะห์การจัด

ทำบัญชีอยู่ในระดับมาก แต่เกษตรกรยังขาดความต่อเนื่องในการลงบัญชีเป็นประจำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.2 เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ผลการดำเนินงานทางการเงิน และผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาเกษตรกรรมเพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรเข้าใจถึงความสำคัญในส่วนนี้ แต่มีข้อจำกัดเรื่องทรัพยากรและเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา

1.3 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ได้ยอมรับสมมติฐานการวิจัย คือ การจัดทำบัญชี มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน เนื่องจากเกษตรกรได้รับความรู้ และเห็นถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชี ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่จะช่วยพัฒนาให้เกษตรกรมีชีวิตที่ดีและรายได้มากขึ้น

1.4 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางนโยบายเกี่ยวข้องกับเกษตรกรระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลกระทบและความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีและผลการดำเนินงานของเกษตรกร เช่น เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการบัญชี การจัดการทางการเงิน และความยั่งยืน เป็นต้น เพื่อสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ควรใช้กลุ่มตัวอย่างอื่นนอกจากเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม เช่น เกษตรกรในภาคต่างๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในระดับภาค หรือระดับประเทศ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลและความคิดเห็นที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). *แผนปฏิบัติการราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *แผนปฏิบัติการกรมส่งเสริมการเกษตรระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ทิพย์วรรณ ทนไชย ละเอียด ศรีหาเหง่า นิษฐ บุณยฤทธานนท์ และสัญชัยศรีรุ่งเรืองเดชสุวรรณ. (2565). แนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 41 (2), 30-47.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 18). บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, หสม.
- บุญทวี ดวงนิราช. (2564). *เกษตรกรรม ทางเลือก ทางรอด*. จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/agriculture-alternative-way-of-survival>.
- ปาริชาติ มณีมัย ชลันธร ศรีธรรมโชติ ภัทรพล วรรณราช และระวีวรรณ สุขพิลาภ. (2561). การจัดทำบัญชีตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีเกษตรกรในพื้นที่โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง. *วารสารพัฒนาสังคม*, 20 (2), 17-33.
- วสันต์ กาญจนมุกดา ภาณุ ธรรมสุวรรณ และวิวัฒน์ ฤทธิมา. (2565). การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพื้นที่จังหวัดพัทลุง. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 6 (1), 187-198.
- วรพรรณ รัตนทรงธรรม. (2564). ผลกระทบของการปฏิบัติทางการบัญชีบริหารที่ดีต่อความเป็นเลิศในการดำเนินงานที่โดดเด่น ความมีประสิทธิผลในการตัดสินใจ และการเติบโตของธุรกิจอย่างยั่งยืนของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13 (3), 210-228.
- สุภาพร อามาตย์. (2565). แนวทางการจัดทำบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบ้านดอนข่า ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 17 (2), 23-32.
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม.

- Black, K. (2006). *Business statistics for contemporary decision making* (4th ed). John Wiley and Sons.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. McGraw-Hill.